

**BĘKART** (60) *sb m*

**bękart** (57), **bękart** (3) *Murm, BartBydg* (2).

bę- (58), bą- *BartBydg* (2).

*a jasne.*

*sg N* bękart (24). ♦ *G* bękart (3) *BielKron* (2), *MycPrz*; bękartu [*w znacz. 2.*] (1). ♦ *D* bękartowi (1). ♦ *A* bękart (4). ♦ *I* bękart(e)m (4). ♦ *L* bękartie (1). ♦ *pl N* bękarci (8) *GroicPorz* (2), *KrowObr*, *BielKron* (3), *BudNT*, *KlonWor*, bękartowie (3), *GliczKsiąż* (2), *KrowObr*. ♦ *G* bękart(o)w (2). ♦ *A* bękarty (4). ♦ *I* bękartami *GliczKsiąż* (2), bękarty (2), *OrzList*, *WujNT*. ♦ *L* bękarci(e)ch (1).

*Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.*

1. *Dziecko nieprawego łoża, nieślubne; bastard; spurius Murm, Mącz, Calag, Calep, Cn; notus BartBydg, Mącz, Calep, Cn; illegitimus filius, de scorto natus Mącz; adulterinus Calep; falsiparens Cn* (59) : *Murm* 168; *Mymer*<sup>1</sup> 38; *BartBydg* 18, 98b; W miáftách też obyczay ten vrodził fye/ iż Bękartowye rzemyellá nye mogą robić *GliczKsiąż* B4v, B3v, B5, B5v, B6v, B7v, B8v [2 r.]; A s tąd że też bękarci wedle Prává Mieyfkiego máią krewne/ ále po wrzećienie nie po mieczu *GroicPorz* ff, ff; *KrowObr* C2v; *UstawPraw* D3v, Mamzer dictio est Hebraica de scorto natum significans Bękart/ Nálezionek, *Mącz* 206a, 190c, 208c, 251b, 411a; Bękarci tak ważni máią być iáko y włafni *BielKron* 9v; *PTolomeus* Lágiow fyn/ ktorego pifzą być z bękartow/ bo od Filipá oycá Alexándrowego pózedł. *BielKron* 128v, 45, 50v, 101v, 111v, 364 (17); wždy przecię dla onego Zbygniewá bękartá Oycowfkiego iákie ízkody podiał [...] co niepodobna żeby Nothus kiedy dziedziczyć miał *MycPrz* II B; *Calag* 291; *CzechEp* 84; *KochMROT* C2v; *Calep* 29b, 704a, 1001b; *SarnStat* 1307; Gżegżelica [...] Kiedy fię iuż náfyć/ gdy iuż bywa nieśna: W cudzym gniaździe odprawia nierządne połogi: Muśi bękarty wylądź ptałzeczek vbogi. *KlonWor* 60, 61 [2 r.], 62.

*Zwrot*: »mieć bękartem (za bękartą)« (2): Alexándor [...] rzekł yemu: O nyefláchetny człowyecze wyęc ty nas bękartami chcéfz myeć *GliczKsiąż* B8v, B5v.

*Szeregi*: »bękart a z niedobrej matki syn«: Yáko bękart á z nyedobrey matki fyn/ wyemy tho [...] iż tak íprzykowáni fą yáko wáláffe nozdrzá/ y tak znáczni fą yáko w żółthych czápkách żydowye. *GliczKsiąż* B2.

»pokrzywnik abo bękart«: Pokrzywnicy/ ábo bękarci. *KlonWor* 61 *marg*.

»syn (ale) i bękart«: Wspomniycie na wasze Przodki iaką wdzięcznosc Potomstwu Panow swych vkazowali [...] nietylko wsynach ale y wbekarciech *ActReg* 23.

*W przen* (4) :

*Szereg*: »(prawdziwy) (nie) syn (ale) a bękart; bękart a nie syn« (2: 2): *KrowObr* 238v; Tego bronić y o to czynić do swoich gardł mamy/ chcemyli być prawdziwemi fynámi/ á nie bękarty Kofcioła tego Bożego. *OrzList* e4; *BudNT Hebr* 12/8; *WujNT Hebr* 12/8.

2. *Przędza jedwabna pochodząca od dzikich jedwabników; jedwab gorszego gatunku zmieszany z inną przędzą, półjedwab* (1) :

*W przen* (1) : Ale mówię náprzećiwko takowey wáfzey Mízy/ iakáście wy łobie vprzędli foremnie/ ludzie próści mniemáią/ áby z iedwabiu á ono íftzerego bękartu. *KrowObr* 195.

3. [*Niepotrzebne gałęzie, zbędne odrośle drzewa lub krzewu: A w każdym drzeuie trzeba tego ftrzedz/ aby niedopuścić wyraść na drzewie lub pod drzewem z korzenia latoroślam ktore zową wilki abo bękarty Cresc 1549 377 (Linde).*]

Synonimy: 1. *baster, bebiś, bęsz, fałszywy, nakazony, nalezionek, pokrzywnik, skurwysyn*; 2. *czerwiec*; 3. *wilk*.

Cf [**PĘKART**]

KN